

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

Legal Issues Regarding Dietary Supplement Regulation

สมพร ศิริพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Somporn Siripan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus

Email: sompornsiripan@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินนโยบายของรัฐบาลตามแผนยุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภค ระยะที่ 1 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2563 - 2565) การศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในเชิงเอกสาร(Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักการและหลักเกณฑ์จากบทบัญญัติกฎหมาย หนังสือ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ.2548 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 309) พ.ศ.2550 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (ฉบับที่ 2)

ผลการศึกษา พบว่า กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทุกฉบับมุ่งเน้นในเรื่องของมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และยังช่วยเหลือเยียวยาผู้บริโภคที่ถูกหลอกลวง ไม่ว่าจะเป็นชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือสิทธิต่าง ๆ ให้ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม

คำสำคัญ: ปัญหากฎหมาย; ควบคุม; ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

* ได้รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2565; แก้ไขบทความ: 27 มีนาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 29 มีนาคม 2565

Abstract

This study aim was to study the implementation of government policies according to the consumer protection strategic plan Phase1, Revised Edition (2020-2022). In the study of consumer protection law, the researcher conducted a documentary research by conducting research, gathering information, principles and criteria from legal provisions, books, articles, journals, theses i.e. Civil and commercial Code, Criminal Code, Consumer Protection Act, B.E.2522 (1979), Responsibility for Damages Caused by Unsafe Goods Act, B.E.2551 (2008), Food Act, B.E.2522 (1979) Direct Sales and Direct Marketing Act, B.E.2545 (2002) Computer-Related Offenses Act (No.2), B.E.2560 (2017), Consumer Proceedings Act, B.E.2551 (2008), Notification of Ministry of Public Health No.293), B.E.2548 (2005) Re: Dietary Supplements. Notification of The ministry of Public Health No.309), B.E.2550 (2007) Re: Food supplements (No.2).

The results of the study found that all dietary supplement Legislation focusses on measures. Controlling the fruit of food supplements and also help to heal consumer who have been violated whether it is life, body, health or rights to be treated fairly.

Keywords: Legal issues; Regardings; Dietary supplement

บทนำ

ธุรกิจในการผลิตภัณฑเสริมอาหารเป็นธุรกิจที่มีมานาน ทั้งที่เป็นบริษัทในต่างประเทศที่เห็นช่องทางแล้วเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย และที่เป็นบริษัทของคนไทยซึ่งมีนักธุรกิจได้นำหลักการหรือแผนการตลาดแบบธุรกิจขายตรงมาใช้ในการขายสินค้าที่ตนเองผลิตขึ้นหรือสั่งซื้อสินค้ามาจากต่างประเทศ รวมทั้งได้มีการนำวิธีการขายตรงมาใช้ในการขายบริการด้วย จึงทำให้ธุรกิจในผลิตภัณฑเสริมอาหารขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขายตรงเกี่ยวกับผลิตภัณฑเสริมอาหาร ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการได้รวดเร็วกว่าในอดีต ตลอดจนมีแหล่งในการสั่งซื้อผลิตภัณฑที่หลากหลายช่องทางมากกว่า เช่น ซื้อจากร้านค้า สั่งซื้อทางไปรษณีย์ อินเทอร์เน็ต และผ่านช่องทางการขายตรง ทำให้ง่ายต่อการแสวงหาสินค้าที่คิดว่าสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ซึ่งผลิตภัณฑเสริมอาหารนับเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑสุขภาพที่ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่ายตามแหล่งจำหน่ายต่างๆ และได้รับความนิยมจากผู้บริโภคในกลุ่มที่เชื่อว่าผลิตภัณฑเสริมอาหารช่วยให้สุขภาพดี โดยเหตุผลของการรับประทานเป็นเพราะวิตกกังวลว่าร่างกายได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วน กลัวเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ

ในส่วนของผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าเอง ซึ่งในสังคมยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจกันอย่างรุนแรงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลกและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรจึงทำให้ผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้เพื่อผลิตสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในภาคเอกชนที่ต้องมีการแข่งขันกันเพื่อผลิตสินค้าออกสู่ตลาดเพื่อให้ทันต่อการตอบสนองกับการเจริญเติบโตและขยายตัวของจำนวนประชากรและในแง่ของทางธุรกิจก็เพื่อแข่งขันแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดรวมถึงการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เป็นผู้นำตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการหลักที่เป็นผู้ผลิตสินค้าซึ่งคงเป็นเรื่องดีหากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลิตออกสู่ตลาดนั้นไม่สร้างปัญหาให้แก่ผู้บริโภคและบุคคลอื่น แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันหาเป็นเช่นนั้นไม่ เนื่องจากว่าในปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาขึ้นมากกว่าแต่ก่อน การผลิตสินค้าของผู้ประกอบการเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนมาก เนื่องจากผู้ประกอบการมีการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรกลที่ทันสมัยรวมถึงมีขั้นตอนของกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนอีกทั้งยังมีการนำความรู้และวิทยาการขั้นสูงมาประยุกต์ใช้ในการผลิต ซึ่งทำให้ผู้บริโภคตรวจสอบด้วยตาเปล่านั้นจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากที่จะรู้ว่าสินค้าเหล่านั้นเป็นของจริงและมีคุณภาพทางโภชนาการเพียงใดซึ่งในปัจจุบันจะพบว่ามักกฎหมายไม่ก็ฉบับที่จะเอาผิดต่อผู้ผลิตสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้ และกฎหมายบางฉบับก็เพียงเยยวยาในกรณีที่ต้องเกิดความเสียหายขึ้นแล้วซึ่งเป็นเพียงขั้นตอนการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น แต่ยังไม่พบว่ามีกฎหมายใดที่จะสามารถป้องกันเหตุล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้จึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดจึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการร้องเรียนและการฟ้องร้องดำเนินคดีมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าหากประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีมาตรการป้องกันล่วงหน้าต่อความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์ (Precautionary Principle for Product Liability Measure) ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารซึ่งสำคัญมาก เนื่องจากการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาโดยการจัดการกับความไม่แน่นอนในการผลิตสินค้าหรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็คงเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในประเทศไทยด้วยเช่นกัน จากการศึกษาจะพบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นในแต่ละปีจะมีผู้ประกอบการที่ถูกฟ้องให้ชดเชยค่าเสียหายอันเนื่องมาจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไม่มีคุณภาพคิดเป็นมูลค่าหลายร้อยล้านเหรียญสหรัฐฯ จึงทำให้ต้องมีการออกกฎหมายโดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้เพื่อคุ้มครองโดยเฉพาะมากมายประมาณ 50 ฉบับ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์โดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าหรือบริการ 2) กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์โดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบริโภคสินค้าหรือบริการ 3) กลุ่มที่ควบคุมการเผยแพร่ข้อเท็จจริงหรือการโฆษณาสินค้าหรือบริการ

บทวิเคราะห์จากผู้ศึกษา

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่พบว่ามีกฎหมายฉบับใดที่สามารถควบคุมการผลิตสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ความเสียหายเกิดขึ้นก่อน อีกทั้งยังไม่สามารถคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมประเทศไทยจึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในจุดนี้ที่ยังขาดอยู่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ 2 มาตรการ ได้แก่ 1) มาตรการก่อนที่สินค้าจะเข้าสู่ตลาด (Pre-market Control Measure) 2) มาตรการหลังจากสินค้าเข้าสู่ตลาดแล้ว (Post-market Control Measure) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตรการในการควบคุมการผลิตสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของประเทศไทยแล้วแต่เป็นประเภทการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคภายหลัง คือต้องเกิดความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าแล้วทั้งสิ้น ซึ่งปัญหาที่พบมากในปัจจุบันของผู้ประกอบการและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และอาจเกิดขึ้นในอนาคตหากไม่มีการควบคุมและป้องกันคือ

1. วิเคราะห์มาตรการของภาครัฐและภาคเอกชนตลอดถึงหน่วยงานอิสระในการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในขั้นตอนการควบคุมการผลิตและจำหน่าย หรือกระทั่งการดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการซึ่งมีหลักเกณฑ์มากมายที่ต้องยื่นเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 หรือกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยให้ความสำคัญสนับสนุนองค์การภาคเอกชน เพราะมองว่าเป็นการทับซ้อนงานของภาครัฐเอง จึงเข้ามาแทรกแซงอยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดความไม่คล่องตัว หรือไม่มีบทบาทเต็มที่สำหรับหน่วยงานภาคเอกชนที่มีจุดประสงค์ให้การคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย จึงเป็นปัญหาที่ต้องศึกษาในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39, 40 และ 41

2. วิเคราะห์ปัญหาการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณเกินจริงหรือโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 มาตรา 41 กำหนดให้ผู้ประสงค์จะลงโฆษณาต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 กำหนดมาตรการในการควบคุมการโฆษณา ตามมาตรา 22,23 หรือแม้กระทั่งพบผู้กระทำความผิดละเมิดบทบัญญัติดังกล่าว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 24 - 29 ยังบังคับให้มีการแก้ไขข้อความในโฆษณา ตลอดถึงการลงโทษสำหรับผู้ประกอบการ ตามมาตรา 47 และมาตรา 62 แต่ก็พบว่ายังมีผู้กระทำความผิดในลักษณะโฆษณาอวดอ้างเกินความจริงอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นจึงทำการศึกษาในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวว่า กฎหมายที่มีอยู่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้เพียงใด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวอย่างไร

3. วิเคราะห์ปัญหาการควบคุมราคาสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งปัญหาที่พบบ่อยในปัจจุบัน คือ การอ้างคุณสมบัติ คุณภาพ หรือสรรพคุณในผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อ และผู้ประกอบการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เพราะตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 47 และมาตรา 52 มีบทลงโทษที่ไม่สูงนัก จึงควรศึกษาในเรื่องกฎหมายซึ่งมีกฎหมายฉบับใดบ้างที่สามารถนำมาบังคับใช้กับผู้ประกอบการที่กระทำความผิด เพื่อให้ตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค และทำให้ผู้ประกอบการเกรงกลัวต่อกฎหมายที่มีบทลงโทษอย่างจริงจัง

4. วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหายของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใดที่มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายโดยตรงในกรณีผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษต่อผู้ประกอบการไว้เพียงไม่เกิน 2 เท่า จากค่าเสียหายที่แท้จริง จึงส่งผลให้หลักการนี้ไม่สามารถใช้ได้ผลดีนักกับผู้ประกอบการที่มีกิจการขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ที่มีเงินทุนในธุรกิจจำนวนมาก จึงเห็นควรที่จะให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้ เพื่อให้หลักค่าเสียหายเชิงลงโทษสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้ประกอบการในทุกๆ ระดับ ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการอุปโภค บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ประเทศไทยจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายเชิงควบคุมการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารล่วงหน้ามาใช้เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก่อนที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งควรเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนเป็นระบบ และเหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาวិจัยจะเสนอแนวทางใหม่ในการควบคุมการผลิตของผู้ประกอบการ และการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังสร้างระบบที่เป็นมาตรฐานที่ดีแก่ผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้า ซึ่งย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ ภาคส่วนโดยเฉพาะผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศและกลุ่มคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

สรุป

ในปัจจุบันเมื่อมีจำนวนผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ที่ไม่มีคุณภาพและไม่ปลอดภัยมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิจากกลุ่มผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ มากมายแต่ปัญหาต่างๆ ที่ผู้บริโภคร้องเรียนและเรียกร้องนั้นก็ยังปรากฏอยู่ให้เห็นเสมอ ซึ่งบางรายอาจได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต และยังไม่ได้รับความช่วยเหลือและการเยียวยาชดใช้แต่อย่างใด นำมาซึ่งความเสียหายแก่สังคมและประเทศชาติ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมได้

จึงเป็นเรื่องที่น่าคิดว่า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเราควรแก้ไขที่จุดใด เพื่อให้ตรงจุดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อหันกลับมามองกฎหมายหลักๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่ากฎหมายต่าง ๆ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเยียวยาแก้ไขให้แก่ผู้บริโภค ภายหลังจากภัยได้เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย และปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้บริโภคไม่ได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาอย่างทันท่วงทีและไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งขัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องรวดเร็วและให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม

ดังนั้น จึงมีการศึกษาในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคโดยนำระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์มาใช้โดยที่มีหน่วยงานหรือองค์กรของผู้บริโภคที่เขามาดูแลและจัดให้มีระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งผู้ศึกษามั่นใจว่าระบบดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหาคือเป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างแน่นอน ซึ่งในปัจจุบันนี้ระบบการป้องกันภัยโดยทั่วไปมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การป้องกันภัยล่วงหน้า 2) การป้องกันภัยเมื่อเกิดภัยขึ้นแล้ว

องค์ความรู้ใหม่

จะเห็นได้ว่าระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของไทยส่วนใหญ่แล้วล้วนแล้วแต่เป็นการป้องกันความเสียหายเมื่อต้องเกิดความเสียหายขึ้นแล้วทั้งสิ้น ซึ่งไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใดเลยที่มีระบบการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าเข้ามาใช้ ดังนั้นผู้ศึกษา จึงเห็นว่าการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยการนำระบบการป้องกันความเสียหายล่วงหน้ามาใช้เพื่อแก้ไขปัญหามีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไป ซึ่ง จะต้องประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ

1) ภาครัฐมีหน้าที่ในการออกกฎหมายและมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น ออกกฎหมายให้ผู้ประกอบการต้องทำประกันภัยในผลิตภัณฑ์ของตนที่ได้ผลิตออกสู่ท้องตลาดและรัฐอาจตั้งกองทุนอิสระเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคที่ประสบภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างทันท่วงทีโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความรับผิดชอบก่อนว่าเป็นของผู้ใด โดยกองทุนอิสระดังกล่าว รัฐอาจให้การสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ก่อนในระยะแรก และเมื่อกองทุนอิสระมีความเข้มแข็งแล้ว รัฐจึงค่อยปล่อยให้กองทุนบริหารจัดการด้วยตัวเองต่อไป ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากกลุ่มอื่นๆ ที่มีส่วนได้เสีย เป็นต้น

2) ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภคตามที่รัฐกำหนด อีกทั้งต้องทำประกันภัยในผลิตภัณฑ์ในสินค้าและบริการของตนตามที่ภาครัฐได้

กำหนดไว้ รวมถึงให้การสนับสนุนในการก่อตั้งองค์กรอิสระที่เข้ามามีส่วนในการดูแล และจัดการระบบ ประกันภัยในผลิตภัณฑ์ 3) ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการก่อตั้งองค์กรอิสระ โดยมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในการก่อตั้งองค์กรอิสระ รวมทั้งมีหน้าที่ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของ ผู้ประกอบการให้ได้มาตรฐานโดยแจ้งข้อมูลและแสดงข้อเท็จจริงให้แก่หน่วยงานของภาครัฐและองค์กร อิสระให้ทราบเมื่อเกิดความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้น 4) การป้องกันภัย องค์กรอิสระมีหน้าที่ เป็นตัวประสานทั้ง 3 กลุ่มเข้าด้วยกัน ด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรม โดยการนำหลักการของระบบ การป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้ามาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกันภัย ล่วงหน้าในผลิตภัณฑ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- วันชัย ไพบูลย์อภิบาล. (2556). มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีความ รับผิดชอบในผลิตภัณฑ์. *วารสารกระบวนกรายุติธรรม*, 6(1), 25-44.
- วีรวัฒน์ หมั่นภักดี. (2565). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/5912018017/1613968143bf9254f95f8f8cddfb6b7e709173ce1d_abstract.pdf
- สุวิจักขณ์ จันดาพันธ์. (2553). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค : ศึกษากรณีความ รับผิดชอบร่วมกันของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2556). สคบ. กับการคุ้มครองผู้บริโภค. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.